

GUIA DOCENT D'ASSIGNATURA

Titulació: Llicenciatura en Ciències Religioses

Nom assignatura: PENSAMENT MEDIEVAL I

Curs **2017-2018**

ECTS

4

Període
lectiu

**2on
Quadrimestre**

H. de classe setmanals

1,30h

Àrea

Professor

Dr. Abel Miró i Comas

Llengua

Català

Descripció/Justificació

Aquesta assignatura es proposa introduir l'estudiant a la filosofia de Sant Tomàs d'Aquino mitjançant una exposició comentada de la seva *Summa contra gentils*. Es tracta d'una obra particularment adequada, d'una banda pel seu caràcter sintètic i, de l'altra, perquè se serveix, en els seus tres primers llibres, d'arguments estrictament racionals, filosòfics. La finalitat apologetica del text —fou un encàrrec de Sant Ramon de Penyafort per a l'evangelització dels musulmans i jueus del Regne d'Aragó— explica el mètode d'exposició utilitzat, que es recolza sobre aquella dimensió que comparteixen tots els homes independentment de les seves creences religioses, o sigui, la raó, amb les seves lleis universals i necessàries; sense aquest territori comú no seria possible el diàleg. Per fidelitat al caràcter dialògic de la *Summa*, procurarem cercar relacions, avinences i desavinences, entre el pensament de l'Aquinat i el d'altres filòsofs medievals.

Requisits i orientacions prèvies

Són recomanables alguns coneixements bàsics de filosofia antiga.

Objectius Específics

- 1- Mostrar de quina manera i sota quines restriccions la raó natural humana pot assolir un coneixement vertader sobre la divinitat.
- 2- Situar els autors treballats i, molt particularment a Sant Tomàs d'Aquino, que serà l'eix a partir del qual dialogarem amb altres pensadors medievals, en el seu context històric i intel·lectual.
- 3- Familiaritzar-se amb el vocabulari tècnic de cada filòsof.
- 4- Poder llegir i comprendre la *Summa contra gentils*.
- 5- Saber posar en relació les doctrines dels diferents pensadors, identificant amb què coincideixen i amb què divergeixen.
- 6- Observar la vigència dels problemes tractats i com la resposta dels medievals pot ajudar a l'home contemporani a situar-se davant d'ells.

Competències

Competències transversals (genèriques)

Capacitat d'expressió oral i escrita. Comprensió lectora.

Competències específiques

Capacitat de llegir i comprendre un text filosòfic medieval, i de situar la problemàtica que en ell es planteja dins d'un context intel·lectual i històric determinat.

Continguts

Introducció. La importància de la *Summa contra gentils* en la història de Catalunya; la influència del pensament de Sant Tomàs sobre la tradició catalana segons Josep Torras i Bages.

Primera part: Déu

- 1.1 L'ofici de savi.
- 1.2 Dos ordres de veritats.
- 1.3 L'existència de Déu com un problema filosòfic.
- 1.4 Les proves de l'existència de Déu.
- 1.5 Dir el que no es pot dir o la qüestió dels *Noms Divins*.
- 1.6 La doctrina de l'ésser; la noció d' "Ésser Pur".
- 1.7 El coneixement i la llibertat de Déu.

Segona part: la Naturalesa.

- 2.1 La creació.
- 2.2 L'essència divina com a causa exemplar de totes les criatures.
- 2.3 El problema de l'eternitat o temporalitat del món.
- 2.4 La diversitat de les criatures i la "bellesa de l'univers".
- 2.5 La naturalesa de les substàncies espirituals.
- 2.6 L'home: l'entendre, l'amor i la llibertat.
- 2.7 Els àngels: la jerarquia celeste com una comunicació de llum.

Tercera part: Déu, fi últim i governador suprem

- 3.1 Totes les coses tendeixen a un fi.
- 3.2 El problema del mal.
- 3.3 Déu com a fi últim.
- 3.4 La felicitat suprema de l'home.
- 3.5 La providència divina.
- 3.5 La llei natural.
- 3.6 La bellesa de la gràcia.

Metodologia d'ensenyament-aprenentatge

Les classes seran de tipus magistral i es desenvoluparan ben a prop del text de la *Summa contra gentils*. A partir del concret prendrem perspectiva per situar la problemàtica plantejada dins d'un context més general, per comparar la doctrina de l'Aquinat amb la d'altres filòsofs medievals, però el punt de referència últim serà sempre el text .

Avaluació

Criteris d'avaluació

Cal que l'alumne redacti un treball relacionat amb algun punt del temari. L'elecció del tema es deixa a l'arbitri de l'alumne però és indispensable que, un cop escollit, n'informi al professor i li entregui un esquema del projecte.

Bibliografia bàsica

(a) *Fonts primàries*

TOMÀS D'AQUINO (SANT), *Sancti Thomae de Aquino, Opera omnia, iussi impensaue Leonis XIII P.M. Edita*, Roma, 1882 i ss. (L'any 1880, el papa Lleó XIII ordenà la nova edició crítica de les obres completes de Sant Tomàs; des d'aleshores ja s'ha publicat més de la meitat d'aquestes).

ÍD., *S. Thomae de Aquino Opera omnia* (Ed. Enrique Alarcón), Corpus Thomisticum, Pamplona, 2000 i ss.: www.corpusthomisticum.org.

ÍD., *Suma contra gentiles*, ed. bilingüe amb text de l'edició lleonina, dirigida per L. Robles Carcedo i A. Robles Sierra, introduccions d'E. Forment Giralt, 2 vols., BAC, Madrid, 2007.

ÍD., *Suma teológica*, ed. bilingüe amb text de l'edició lleonina, traducció i anotacions per una comissió de PP. Dominics, presidida per F. Barbado Viejo, introducció general a càrrec de S. Ramírez, 16 vols., BAC, Madrid, 1947-1960.

(b) *Estudis tomistes*

BOFILL, Jaume, *La escala de los seres o el dinamismo de la perfección*, Publicaciones Cristiandad, Barcelona, 1950.

CANALS, Francesc, *Tomás de Aquino, un pensamiento siempre actual y renovador*, Scire, Barcelona, 2004.

CHENU, Marie Dominique, *Introduction à l'étude de Saint Thomas d'Aquin*, J.Vrin, París, 1984.

FORMENT, Eudald, *El problema de Dios en la Metafísica*, Promocions i Publicacions Universitàries, Barcelona, 1986.

—*El orden del ser. Antología filosófica*, Tecnos, Madrid, 2003.

—*Tomás de Aquino esencial*, Montesinos, Barcelona, 2008.

—*Catecismo de la Suma contra gentiles*, Cobel, Alacant, 2016.

GILSON, Étienne, *Elementos de filosofía cristiana* (Trad. Amalio García-Arias), Rialp, Madrid, 1977.

—*El Tomismo. Introducción a la filosofía de Santo Tomás de Aquino* (Trad. Fernando Múgica), EUNSA, Pamplona, 2002.

MARITAIN, Jacques, *Siete lecciones sobre el ser y los primeros principios de la razón*

especulativa, Desclée de Brower, Buenos Aires, 1944.

—*El Doctor Angélico* (Trad. M. Guirao, i E. Pironio), Desclée de Brower, Buenos Aires, 1942.

MONDIN, Battista, *La metafísica de S. Tommaso d'Aquino e i suoi interpreti*, Edizione Studio Domenicano, Bolònia, 2002.

RASSAM, Joseph, *La métaphysique de Saint Thomas*, Presses Universitaires de France, PARÍS, 1968.

TORRAS I BAGES, Josep, *Estètiques*, pp.304-455, dins de: ÍD., *Obres Completes*, Editorial Selecta, Barcelona, 1948.

—*La tradició catalana*, dins de: Op. cit., pp.3-303.

—«Panegírico de Santo Tomás de Aquino», dins de: ÍD., *Obres completes*, vol. 5/1 *Opúscols apologètics i filosòfics*, Editorial Ibèrica, Barcelona, 1914 (aquest text no apareix a les obres completes abans citades).

[A classe s'aportarà la bibliografia específica corresponent a cada capítol].